

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Unescon maailmanlaajuinen yleissopimus korkeakoulututkintojen tunnustamisesta

Tietoisku korkeakouluissa akateemisen tunnustamisen parissa
työskenteleville 16.1.2024
Hallitusneuvos Henna Närhi

Taustaa

- Korkea-asteella suoritettujen tutkintojen rajat ylittävän tunnustamisen kysymys on ollut esillä pitkään. Vuonna 1963 YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon pääjohtajan tehtäväksi annettiin ensi kertaa tutkia velvoittavien sopimusinstrumenttien kehittämistä. Prosessissa päädyttiin 1970-luvulta alkaen laatimaan alueellisia sopimuksia. Korkeakoulututkintojen tunnustamista koskevia alueellisia sopimuksia on kaikkiaan kuusi (Aasia ja Tyynenmeren maat, Afrikka, arabimaat, Eurooppa sekä Latalainen Amerikka ja Karibian maat). Euroopan kattava Lissabonin sopimus eli korkea-asteen koulutusta koskevien tutkintojen tunnustamista Euroopan alueella koskeva yleissopimus on tullut voimaan 1.3.2004
- Unescon yleiskokouksen marraskuussa 2019 hyväksymän korkeakoulututkintojen tunnustamisesta tehdyn maailmanlaajuisen yleissopimuksen CL/4318 on tarkoitettu tukevan ja täydentävän alueellisia sopimuksia, ei korvaavan niitä.

Taustaa

- Suomi on sitoutunut jo vuonna 2004 globaalia sopimusta sisällöltään lähes vastaavaan Euroopan laajuiseen sopimukseen (Lissabonin sopimus), eikä ole tuolloin rajoittanut maantieteellisesti kansallisen lainsäädännön soveltamisalaa Eurooppaan.
- Suomi on ollut aktiivinen tämän sopimuksen valmistelussa ja lähtökohtana neuvotteluissa on ollut, että sopimus olisi sisällöltään mahdollisimman yhdenmukainen aiemmin voimaan tulleen Lissabonin sopimuksen kanssa eli että Suomelle ei tule uusia velvoitteita.
- Suomen voimassa oleva lainsäädäntö täyttää yleissopimuksessa sopimuspuolille asetetut vaatimukset eli sopimuksen johdosta ei tehty muutoksia Suomen voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Tavoitteet

- 1. edistää ja vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä korkeakoulutuksen alalla
- 2. tukea alueiden välisiä hankkeita, toimintaperiaatteita ja innovaatioita, jotka liittyvät kansainväliseen yhteistyöhön korkeakoulutuksen alalla
- 3. helpottaa maailmanlaajuisia liikkuvuutta ja ansioitumista korkeakoulutuksessa tämän yleissopimuksen osapuolten tutkinnonhaltijoiden, korkeakoulujen, työnantajien ja muiden sidostahojen keskinäiseksi eduksi, siten, että samalla ymmärretään ja kunnioitetaan osapuolten korkeakoulujärjestelmien moninaisuutta
- 4. tarjota kattava maailmanlaajuinen kehys korkeakoulututkintojen oikeudenmukaiselle, läpinäkyvälle, johdonmukaiselle, yhtenäiselle, oikea-aikaiselle ja luotettavalle tunnustamiselle
- 5. kunnioittaa, ylläpitää ja suojella korkeakoulujen ja korkeakoulujärjestelmien itsemääräämisoikeutta ja moninaisuutta
- 6. edistää uskoa ja luottamusta tutkintojen laatuun ja luotettavuuteen muun muassa edistämällä rehellisyyttä ja eettisiä käytäntöjä;
- 7. edistää laadunvarmistuksen kulttuuria korkeakouluissa ja korkeakoulujärjestelmissä sekä kehittää valmiuksia, joita tarvitaan luotettavuuden, johdonmukaisuuden ja täydentävyyden varmistamiseen laadunvarmistuksessa, tutkintojen viitekehyksissä ja tutkintojen tunnustamisessa kansainvälisen liikkuvuuden tukemiseksi
- 8. edistää saavutettavien, ajantasaisten, luotettavien, läpinäkyvien ja asianmukaisten tietojen kehittämistä, kokoamista ja jakamista sekä parhaiden käytäntöjen levittämistä sidosryhmien, osapuolten ja alueiden kesken
- 9. edistää tutkintojen tunnustamisen avulla kattavaa ja tasapuolista mahdollisuutta hakea hyvälaatuiseen korkeakoulutukseen sekä tukea elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia kaikille, myös pakolaisille ja siirtymään joutuneille henkilöille
- 10. edistää maailmanlaajuisesti henkilö- ja koulutusvoimavarojen parasta mahdollista käyttöä kestäväen kehityksen koulutuksen edistämiseksi sekä vaikuttaa osaltaan kaikkien yhteiskuntien rakenteelliseen, taloudelliseen, teknologiseen, kulttuuriseen, demokraattiseen ja sosiaaliseen kehittämiseen.

Keskeiset tavoitteet

- Yleissopimuksen keskeisenä tavoitteena on edistää korkeakoulutukseen liittyvää kansainvälistä yhteistyötä ja helpottaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden maailmanlaajuisesta liikkuvuutta.
- Sopimuksen tavoitteena on edistää opinto-oikeuksien myöntämistä ja opintojen hyväksilukemista maailmanlaajuisesti.

Kohde

- Sopimuksen kohteena oleva korkeakoulututkintojen tunnustaminen (nk. akateeminen tunnustaminen) tarkoittaa opinto-oikeuden myöntämistä korkeakouluopintoihin ulkomailla suoritetun koulutuksen perusteella sekä ulkomaisten opintojen hyväksilukemista osaksi tutkintoa.
- Suomessa tutkintojen akateemisesta tunnustamisesta vastaavat korkeakoulut autonomisesti
 - opiskelupaikkoja myöntäessään
 - opiskelujen aikana hyväksilukemisia tehdessään
- Opetushallitus antaa tarvittaessa tietoa oppilaitoksille ja korkeakouluille akateemisen tunnustamisen tueksi.

Tutkintojen tunnustaminen sopimuksessa

Korkeakoulukelpoisuuden antavien tutkintojen tunnustaminen

- Osapuolet tunnustavat kelpoisuuden antamiseksi korkeakoulujärjestelmäänsä varten sellaiset muiden osapuolten maissa hankitut tutkinnot sekä asiakirjoilla osoitetun tai oikeaksi todistetun aiemmin hankitun osaamisen, jotka täyttävät yleiset vaatimukset kelpoisuudesta kyseisten osapuolten korkeakoulutukseen, jollei voida osoittaa olennaisia eroja kelpoisuutta koskevien yleisten vaatimusten välillä verrattaessa vaatimuksia sen osapuolen maassa, jossa tutkinto on saatu, vaatimuksiin sen osapuolen maassa, jossa tutkinnon tunnustamista haetaan.
- Vaihtoehtoisesti riittää, että osapuoli antaa toisen osapuolen maassa annetun tutkinnon haltijalle mahdollisuuden saada kyseinen tutkinto arvioiduksi.

Tutkintojen tunnustamisen periaatteet

Korkeakoulututkintojen tunnustamista varten vahvistetaan yleissopimuksella seuraavat periaatteet

1. Henkilöillä on oikeus saada tutkintonsa arvioiduksi, jotta he voivat hakea korkeakouluopintoihin tai etsiä työllistymismahdollisuuksia
2. Tutkintojen tunnustamisen olisi oltava läpinäkyvää, oikeudenmukaista, oikea-aikaista ja syrjimätöntä kunkin osapuolen sääntöjen ja määräysten mukaisesti, ja sen olisi oltava kustannuksiltaan kohtuullista.
3. Tunnustamispäätökset perustuvat luottamukseen, selviin perusteisiin sekä oikeudenmukaisiin, läpinäkyviin ja syrjimättömiin menettelyihin, ja niissä korostetaan sitä perustavaa merkitystä, joka on tasapuolisella kelpoisuudella korkeakoulutukseen julkishyödykkeenä, joka voi tuoda työllistymismahdollisuuksia.
4. Tunnustamispäätökset perustuvat osapuolten toimivaltaisten viranomaisten, virallisten kansallisten tiedotuskeskusten tai vastaavien yksiköiden antamiin tarkoituksenmukaisiin, luotettaviin, saavutettaviin ja ajantasaisiin tietoihin korkeakoulujärjestelmistä, korkeakouluista ja niiden koulutusohjelmista sekä laadunvarmistusjärjestelmistä.
5. Tunnustamispäätökset tehdään kunnioittaen asianmukaisesti koko maailman korkeakoulujärjestelmien moninaisuutta.
6. Tunnustamisarviointeja tekevät toimivaltaiset tunnustamisviranomaiset toimivat vilpittömässä mielessä, perustellen päätöksensä selvästi, ja ne tarjoavat käyttöön muutoksenhakumenettelyn.
7. Tutkintojensa tunnustamista hakevat hakijat antavat asianmukaiset ja täsmälliset tiedot ja asiakirjat suorittamistaan tutkinnoista vilpittömässä mielessä, ja heillä on oikeus hakea päätökseen muutosta.
8. Osapuolet sitoutuvat toteuttamaan toimet, joilla poistetaan kaikenlaiset vilpilliset korkeakoulututkintoihin liittyvät käytännöt, kannustaen hyödyntämään nykyaikaista teknologiaa ja verkostoitumaan osapuolten kesken.

Suomen lainsäädäntö

- Suomessa kelpoisuudesta opiskelijaksi korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin säädetään yliopistojen osalta yliopistolain 37 §:ssä, ammattikorkeakouluopintojen osalta ammattikorkeakoululain 25 §:ssä, maanpuolustuskorkeakoulun osalta maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 ja 17 §:issä ja poliisiammattikorkeakoulun osalta poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 22 ja 23 §:issä.
- Ammattikorkeakoulututkintoon, yliopiston ylempään tai alempaan korkeakoulututkintoon sekä tieteelliseen tai taiteelliseen jatkotutkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Hyväksilukeminen sopimuksessa

Osittaisten opintojen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

- Osapuolet voivat korkea-asteen koulutusohjelman loppuun suorittamista tai korkeakouluopintojen jatkamista varten, ottaen huomioon osapuolten kelpoisuutta koskevan lainsäädännön, tunnustaa tarvittaessa toisen osapuolen maassa hankitut asiakirjoilla osoitetut tai oikeaksi todistetut osittaiset opinnot tai asiakirjoilla osoitetun tai oikeaksi todistetun aiemmin hankitun osaamisen, jollei olennaisia eroja voida osoittaa näiden osittaisten opintojen tai aiemmin hankitun osaamisen ja sen korkea-asteen koulutusohjelman osan välillä, jonka osittaiset opinnot tai aiemmin hankittu osaaminen korvaisivat sen osapuolen maassa, jossa tunnustamista haetaan.
- Vaihtoehtoisesti riittää, että osapuoli antaa henkilölle, joka on suorittanut tällaiset osittaiset opinnot tai hankkinut aiemmin tällaisen osaamisen toisen osapuolen maassa, mahdollisuuden saada nämä osittaiset opinnot tai aiemman osaamisen pyynnöstään arvioiduksi.

Hyväksilukeminen lainsäädännössä

- Opintojen hyväksilukemisesta säädetään yliopistojen osalta yliopistolain 44 §:ssä. Sen mukaan opiskelija saa tutkintoa tai erikoistumiskoulutusta suorittaessaan yliopiston päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa yliopiston päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.
- Ammattikorkeakoulujen osalta hyväksilukemisesta säädetään ammattikorkeakoululain 37 §:ssä, jonka mukaan opiskelija saa tutkintoa tai erikoistumiskoulutusta suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon tai erikoistumiskoulutukseen kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.

Tiedonvaihto

- Sopimuksen mukaan osapuolet sitoutuvat toteuttamaan toimet, joilla poistetaan kaikenlaiset vilpilliset korkeakoulututkintoihin liittyvät käytännöt, kannustaen hyödyntämään nykyaikaista teknologiaa ja verkostoitumaan osapuolten kesken.
- ENIC (European Network of Information Centres) - ja NARIC (National Academic Recognition Information Centres) -tiedonvaihtoverkostot tiedottavat korkeakoulujärjestelmistä ja -tutkinnoista, tutkintojen tunnustamisesta sekä hyvistä tunnustamiskäytännöistä.
- Opetushallitus on Suomen edustaja verkostoissa. Pohjoismaiset ENIC- ja NARIC-toimistot muodostavat pohjoismaisen Nordic National Recognition Information Centres (NORRIC) -verkoston.

Voimaantulo

- Yleissopimus tuli voimaan 5.3.2023 eli 3 kk sen jälkeen, kun kahdeskymmenes valtio liittyi sopimukseen. Suomen sopimukseen liittymisen tavoitteena on edistää sopimuksen voimaantuloa ja laajempaa käyttöönottoa.
- Tavoitteena on myös pitää yllä Suomen mainetta koulutusyhteistyöhön sitoutuneena globaalina toimijana ja tukea Unescon työtä kansainvälisten opiskelijoiden liikkuvuuden helpottamisen parissa.
- Yleissopimus tuli Suomen osalta voimaan 3 kk hyväksymisasiakirjan tallettamisesta eli 6.1.2024.

Seuraukset

- Suomen lainsäädäntöön ei tarvittu muutoksia sopimuksen voimaansaattamisen lisäksi
- Korkeakoulut jatkavat edelleen akateemista tunnustamista opiskelijavalinnan ja hyväksilukemisen yhteydessä
- Ei pitäisi edellyttää muutoksia käytännön toiminnassa, mutta on hyvä tarkistaa, että toiminta vastaa sopimuksen sisältöä

Linkit

[Global Convention on Higher Education](https://www.unesco.org/en/education/higher-education/global-convention)

<https://www.unesco.org/en/education/higher-education/global-convention>

Hallituksen esityksen perustelut:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_258+2022.aspx

Voimaansaattamisasetus: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20231146>

Sopimus:

<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopimussarja/2023/ss20230080.pdf>